

Andrej Morovič

Tekavec

Pet veličastnih, Sklad "Vladimir Slejko", Ljubljana 1993

Andrej Morovič je s svojim prvim romanom *Tekavec*, uvrščenim med Pet veličastnih, ki so se potegovali za letošnjo nagrado Sklada "Vladimir Slejko", padel na isti oviri, na kateri je ob ekstenziviranju literarnih prog iz kratkih v romaneskno formo spodletelo Milanu Kleču s *Tatovi koles*.

Ni naključje, da je o obeh avtorjih zdaj že nekoliko "postarane" generacije "mladih slovenskih prozaistov" sodobna literarna kritika v primerjavi z drugimi oblikovalci postmodernističnih kratkih zgodb najraje govorila kot o razpoznavnih, sicer precej disparatnih stilistih. Klečevo narativno tehniko v kritičkem jeziku nakazujejo sintagme: "fantazijska dikcija", "prevladujoči kratki stavki", paradoksalni obrati in absurдни konci. Ob Morovičevi literarni, včasih brutalni in pogosto z erotičnimi signali preprejeni pisavi je kritika uporabljala literarnoteoretske markacije, kot so "spontano in neprisiljeno neologiziranje, sijajen in povsem unikaten stil", ter metafori "fotoaparata" oziroma "obrisov rentgenskega posnetka". Prav zavezanost obeh prozaistov domišljenim sintaktičnim in besednim postopkom, logiki individualizirane govornice ter miselni figuraliki, ki je v kratkozgodbarstvu zaradi hitrih menjav prizorišč ter položajev literarnih junakov lahko učinkovala presenetljivo sveže, pa je v daljši prozni formi razkrila vse vrzeli njune fabulativne arhitektonike.

Tekavec je torej roman, napisan v Morovičevem metaforičnem repertoarju, brez razvidne fabulativne strukture in smotrnosti. Od avtorjevih zbirk kratkih zgodb ga ločuje le nepretrgano, kontinuirano pripovedovanje, onstran eksplicitnih ločnic, kakršne predstavljajo posamezni naslovi, ki razmejujejo njegove variacije na temo "iz spolnega življenja večinoma prvoosebnega pripovedovalca" v *Potapljačih* in *Padalcih*.

Tudi Morovičev romaneskni junak zna pripovedovati samo o sebi in svojih številnih spolnih izkušnjah, od podvigov v stilu moderniziranega Casanove do sadomazohističnih prizorov na način nekoliko cenzuriranega markiza de Sada. To je pripoved o sebi kot vsestransko sposobni osebnosti. V tem je naslov romana posrečeno zadet. Tekav(l)ec namreč poleg različice za pojem tekač pomeni tudi ptiča, ki tako dobro teka po tleh, kot leta pod širnim nebom. Max, kakor se imenuje Morovičev tekav(l)ec – njegovo ime je zapisano le mimogrede in zaradi namerno ukinjene pripovedne distance avtorja

bi lahko bralec tudi povsem upravičeno domneval, da so "ga osrečili z imenom Andrej" – namreč ni kakšen lokalni "undergrunder", ampak kozmopolitski, celo intelektualistični uživač na odru nočnega podzemlja. Na začetku romana obiskuje srednjo šolo, ki je nekakšna kazenska kolonija za nevzgojiljivce, že čez nekaj strani pa je edini v razredu o sošolcih zmožen reflektirati na način "da v glavi, razen njihovega jebenega športa in video dreka, nimajo nič". Iz avtobiografske beležnice citira dejstva, da se je od trinajstega leta naprej permanentno zakajal, požiral shujševalne tablete x-112, pri štirinajstih prvič spal z žensko, potem pa so erotične basni kar kapljale, a mu to ne preprečuje, da ne bi že v isti sapi zatrjeval, da mu šola ni delala težav, da je čez dan pridno študiral, brez vsakršnih težav končal svoj študijski projekt prava ter juristične prakse seveda ni opravljal v kakšnem zakotnem sodnem poslopju, ampak med naprednimi odvetniki v Gradcu. Njegova mati je ženska, ki so jo premagali alkohol, moški, živci, duševna bolezen in kronično prazni žepi, njegov oče, ki se sicer za svojega sina ne zmeni kaj prida, pa zadosti cenjen odvetnik, da mu lahko plača letalsko vozovnico za krožno potovanje po Aziji in Novi Zelandiji. Med nizom mimogrede navrženih dejstev je kopica, tako rekoč nepregledna množica žensk in – posledično – posteljnih prizorov. Zaradi hlastavo navrženega faktografskega preobilja pušča Morovič ob strani kakršnokoli psihološko utemeljevanje odnosov, upoštevanje socialnega konteksta, vpletanje metafizičnega obsvetja ali tematiziranje junakovega razmerja do spolnosti, s tem pa se odpoveduje notranji logiki romanekne forme.

Natančno določljive in določene so samo prostorsko-časovne realije. Prostorske dimenzije so zares izjemne, saj bralec na stodesetih straneh romana ves zmeden in zasopihan drvi za Maxom po vsem svetu, od Berlina in Bonna v Nemčiji, kamor je prvoosebni pripovedovalec lociran po nacionalni pripadnosti, pa Singapura, Balija, Bangkoka, otoka Koo Samui, Džakarte in Yogyakarta v Aziji, do Aucklanda na Novi Zelandiji, od južne Francije do severne Poljske v Evropi. Medtem ko o romaneknem času povsem eksaktno priča eno samo dejstvo – po kakšnih dveh tretjinah romana, ki obsega pubertetniška, adolescentna in študijska leta Morovičevega junaka, skoz njegov "fotografski aparat" doživimo padec berlinskega zidu.

Skoraj vse drugo Morovičevemu *Tekavcu* namjaka, da bi ga lahko razglasili za "veličastni" roman. Manjka mu tudi – če parafraziram avtorjevo metaforo za razlago lastnih literarnih postopkov – kakšno lektorjevo "likanje, ki bi izgladilo pravopisne gube," kakršna je že v naslovni besedi, ki – morda povsem hote, a neposrečeno – prisega na pravopis iz leta 1962.

Rezime, spisani v nekoliko olepšani maniri Andreja Moroviča, se glasi takole: Morovič je v postelji z literaturo v enem samem, že tolikokrat preigranem položaju, da bo bralec v postelji z Morovičevim *Tekavcem* prav kmalu sanjal povsem drugačne sanje od tistih, ki mu jih ponuja avtorjeva literarna fikcija. Če je neki novinar ob razglasitvi najboljšega med petimi finalisti natečaja za slovenski roman 93 o njih domiselno zapisal, da kujejo "prvi pentameter "veličastne" Slejkove oporoke", je treba v slogu novinarske "verzne metaforike" še pripisati, da sestavlja prav Morovičev *Tekavec* v tem ubranem peterostopnem taktu najbolj šepavo stopico.

Ignacija Fridl